

Scholen voor iedereen?

De staten-generaal vs. de visie van COC op inclusief onderwijs

JOERI MEYNEN

Met het rapport van de staten-generaal over de evolutie naar Scholen voor iedereen¹ dat in juli 2026 verscheen, zet de Vlaamse overheid een nieuwe stap in het debat over de toekomst van inclusief onderwijs. Een brede groep stakeholders (onderwijsverstrekkers, vakbonden, CLB's, leersteuncentra, onderzoekers, ouders, ervaringsdeskundigen en maatschappelijke organisaties) kwam vijf keer samen met een duidelijke opdracht: feedback geven op de plannen om tegen 2040 te evolueren naar Scholen voor iedereen. COC was erbij.

Voor COC is het rapport bijzonder relevant, want in mei 2026 keurden we onze eigen inclusievisie goed onder het motto "Samen sterk voor kwaliteitsvol onderwijs in een inclusieve samenleving - gewoon buitengewoon goed onderwijs voor iedereen". Die visie op inclusie, onderwijs en de plaats van het buitengewoon onderwijs, kwam tot stand met input uit alle sectoren. Je vindt de visietekst hier:

De vraag stelt zich dan ook: in welke mate sluiten de conclusies van de staten-generaal aan bij de visie van COC?

Een gedeelde ambitie

Op het meest fundamentele niveau vertrekken beide teksten vanuit dezelfde maatschappelijke ambitie. Zowel de staten-generaal als COC onderschrijven dat een inclusieve samenleving een wenselijk doel is. Diversiteit wordt niet gezien als een probleem dat moet worden weg-gewerkt, maar als een realiteit waarmee onderwijs en samenleving actief aan de slag moeten gaan.

Ook de nadruk op participatie loopt als een rode draad door beide documenten. De staten-generaal spreekt over scholen waarin elke leerling optimaal kan leren en volwaardig kan deelnemen. COC beschrijft inclusie als een samenleving waarin iedereen een gewaardeerde

plaats heeft en maximaal kan participeren aan onderwijs, werk, relaties en vrije tijd.

Een duidelijke overeenkomst is dat onderwijs moet bijdragen aan een inclusievere samenleving.

Kwaliteit als noodzakelijke voorwaarde

De twee teksten koppelen inclusie en onderwijskwaliteit.

De staten-generaal verwerpt expliciet de tegenstelling tussen kwaliteit en inclusie. Volgens het rapport kan onderwijs slechts kwaliteitsvol zijn als het zo inclusief mogelijk is. Omgekeerd kan inclusie alleen slagen wanneer de onderwijskwaliteit gegarandeerd blijft. Het is echter niet duidelijk waarop vooral dat eerste uitgangspunt gestoeld is of nog, waarom dat zo zou zijn.

Onderwijs heeft de opdracht om lerenden te vormen en tegelijk de samenleving te vernieuwen.

Ook voor COC staat kwaliteitsvol onderwijs centraal. Onderwijs heeft de opdracht om lerenden te vormen en tegelijk de samenleving te vernieuwen. Daarbij blijft een brede basisvorming voor iedereen essentieel. Inclusie mag volgens COC nooit leiden tot een afbouw van ambitie of kwaliteit.

Dat beide teksten kwaliteit als uitgangspunt nemen, is belangrijk. Het toont aan dat het debat niet langer gaat over inclusie tegenover kwaliteit, maar over de vraag hoe we beide met elkaar kunnen verzoenen.

Het gemeenschappelijke curriculum als verbindend element

Een derde raakvlak is het belang van een gemeenschappelijk doelenkader.

De staten-generaal ondersteunt de ambitie om zoveel mogelijk leerlingen de doelen van het gemeenschappelijke curriculum te laten behalen. Hoge verwachtingen voor alle leerlingen vormen daarbij een centraal uitgangspunt. Tegelijk blijft ruimte bestaan voor individuele aanpassingen als dat noodzakelijk blijkt.

Ook bij COC staat een brede gemeenschappelijke basisvorming centraal. Onderwijs moet volgens COC vertrekken van een curriculum dat wordt vastgelegd in eindtermen, minimumdoelen en ontwikkelingsdoelen. We willen absoluut vermijden dat doorgedreven individualisering die gemeenschappelijkheid uitholt.

Het cruciale verschil: één systeem of meerdere trajecten?

Over de organisatie van het onderwijs verschillen de meningen.

Een meerderheid binnen de staten-generaal schuift een expliciete evolutie naar één inclusief onderwijssysteem naar voren. Op langere termijn zou het onderscheid tussen gewoon en buitengewoon onderwijs verdwijnen. Het rapport spreekt over 'scholen voor iedereen', waarin gespecialiseerde ondersteuning geïntegreerd aanwezig is. Verschillende deelnemers pleitten voor een onverkort inschrijvingsrecht en voor één systeem waarin alle leerlingen een plaats vinden.

1. <https://www.vlaanderen.be/publicaties/staten-generaal-over-de-evolutie-naar-scholen-voor-iedereen>

COC ziet dat fundamenteel anders.

COC onderschrijft de inclusieve ambitie, maar ziet verschillende onderwijswegen, zoals die van een gewoon en buitengewoon onderwijs, als een legitiem middel om die ambitie te realiseren. Niet iedereen moet noodzakelijk hetzelfde leertraject volgen. Gewoon onderwijs wanneer dat de meeste ontwikkelingskansen biedt, buitengewoon onderwijs wanneer dat beter aansluit bij de onderwijsbehoeften van de leerling, of een combinatie van beide. Volgens COC kan precies die diversiteit aan trajecten bijdragen tot meer inclusie in de samenleving.

Waar de staten-generaal vooral kijkt naar de eindbestemming van één inclusief systeem, beklemtoont COC dus sterker het belang van de meest gepaste onderwijscontext voor elke leerling.

De plaats van het buitengewoon onderwijs

Zowel de staten-generaal als COC benadrukken dat expertise niet verloren mag gaan en actief moet worden geborgd en gedeeld, maar de staten-generaal beschouwt die expertise vooral als iets dat geleidelijk moet worden geïntegreerd in een nieuw inclusief systeem.

COC benadrukt de sterke traditie, expertise en maatschappelijke meerwaarde van het buitengewoon onderwijs. Dat biedt voor heel wat leerlingen optimale ontwikkelingskansen. Daarom verwerpt COC een visie waarin buitengewoon onderwijs als problematisch wordt gezien.

Klassikaal leren vs. individualisering

COC legt sterk de nadruk op klassikaal leren. De leerkracht richt zich in de eerste plaats tot de groep. Dat versterkt niet alleen de onderwijskwaliteit, maar bevordert ook pedagogische inclusie: leerlingen worden niet voortdurend benaderd vanuit hun verschillen.

De staten-generaal spreekt minder expliciet over het belang van klassikaal onderwijs, maar heeft het over evidence-informed didactiek, sterke klaspraktijken, hoge verwachtingen en een gemeenschappelijk curriculum, kortom, wat we tegenwoordig overal horen. Tegelijk staat het rapport meer open voor multidisciplinaire ondersteuning en flexibele organisatievormen.

Realisme en randvoorwaarden

Veel van de bezorgdheden van COC keren impliciet terug in het rapport van de staten-generaal.

COC wijst erop dat inclusie niet los kan worden gezien van draagkracht, middelen, expertise en haalbaarheid. Het rapport vraagt bijkomende financiering, meer professionalisering, sterke multidisciplinaire teams, infrastructuurinvesteringen en blijvende ondersteuning van leerkrachten. Zonder die randvoorwaarden dreigt de systeemverandering vast te lopen.

Ook de aandacht voor ouderbetrokkenheid, expertiseborging en samenwerking met welzijn komt nadrukkelijk terug in beide teksten.

Conclusie

De staten-generaal en de COC delen de overtuiging dat elk kind recht heeft op kwaliteitsvol onderwijs en op maximale participatie in een inclusieve samenleving. Kwaliteit is daarbij belangrijk, net zoals een gemeenschappelijk curriculum en het behoud van expertise.

De staten-generaal kijkt daarvoor vooral naar een toekomstig geïntegreerd onderwijssysteem waarin het onderscheid tussen gewoon en buitengewoon onderwijs geleidelijk verdwijnt. COC blijft daarentegen benadrukken dat inclusie niet noodzakelijk betekent dat alle leerlingen hetzelfde traject volgen. Voor COC blijft het uitgangspunt gelden: gewoon onderwijs als het kan, buitengewoon onderwijs als het meer ontwikkelingskansen biedt.

De komende jaren zal precies die discussie centraal staan in het Vlaamse inclusiedebat. Het rapport en de visietekst tonen alvast meer overeenkomsten dan verschillen, maar die verschillen raken wel aan een fundamentele visie op onderwijs, participatie en inclusie.